

Socialdepartementet

**Hälso-och sjukvårdens ansvarsnämnds yttrande över promemorian Ds
2018:11 Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen, diarienummer
S2018/02631/FS**

Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd noterar att det remitterade förslaget till lag om ändring i steriliseringslagen (1975:580) förefaller ofullständigt, då någon ny lydelse av 3 § inte finns upptagen trots att en sådan anges i förslagets ingress. Viss följdändring av paragrafen förefaller dessutom nödvändig. Någon förklaring härtill har nämnden inte funnit.

I sak innebär förslaget främst att det nuvarande kravet på Socialstyrelsens Rättsliga råds tillstånd för här aktuella kirurgiska ingrepp ska upphöra såvitt gäller personer över 18 år. Ansvarsnämnden har i och för sig inga invändningar mot att den medicinska professionen avgör om ingreppen ska utföras. Men frågor uppkommer emellertid då bl.a. om vem som då ska göra den bedömning som anges i 2 § i lagförslaget om "personen måste antas komma att leva i samma könsidentitet även i framtiden". Det förefaller som om promemorian endast utgår från att det är "den som är ansvarig för vården" (s. 79). Enligt ansvarsnämndens mening kräver detta närmare överväganden kring vilka olika medicinska kompetenser som ska vara involverade vid de aktuella bedömningarna och om vilka krav som ska kunna ställas på de bakomliggande utredningarna av könsdysfori samt om hur själva ställningstagandet ska dokumenteras. Exempelvis bör tillgång till kvalificerad psykologisk, psykiatrisk och social expertis i multidisciplinära team kunna garanteras, såväl före som efter ett ingrepp, samt att de aktuella patienterna bör kunna få tillgång till den ytterligare medicinska kompetens som bedöms nödvändig för ett välgrundat beslutsfattande. Det är vidare inte självklart att alla kirurger, oavsett kirurgisk inriktning, bör kunna åta sig dessa slag av behandlingar. Ansvarsnämnden anser att promemorian behandlar dessa frågor alltför lättvindigt, och att ytterligare beredningsunderlag krävs för bedömningen av var och av vem som dessa ingrepp ska få beslutas och utföras samt hur dessa ställningstaganden ska dokumenteras.

Med hänsyn till att det i promemorian föreslås att Socialstyrelsens Rättsliga råd inte längre ska besluta om tillstånd för vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen, utan att beslutsfattandet ska överlämnas till den medicinska professionen utan att dessa viktiga förhållanden klargjorts, konstaterar ansvarsnämnden att det finns ett behov av ytterligare vägledning eller riktlinjer på området (jmf med exempelvis Socialstyrelsens nationella kunskapsstöd från 2015 "God vård av vuxna med könsdysfori" som utgår från nuvarande förhållanden). Ansvarsnämnden ser detta som en nödvändig förutsättning för att förslagen ska kunna genomföras.

Beträffande promemorians överväganden om förutsättningarna för vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen för personer som är under 18 år instämmer ansvarsnämnden i promemorians förslag om den restriktiva tillämpningen och att Socialstyrelsens Rättsliga råd ska fatta beslut i dessa frågor. Enligt ansvarsnämndens mening är detta nödvändigt för att garantera att inte sådana ingrepp sker annat än under betryggande omständigheter.

Nämnden har inga övriga synpunkter på promemorian.

Beslut om detta yttrande har fattats av Susanne Billum, ordförande, samordnaren för patientsäkerhetsfrågor Eva Estling, ombudsmannen Annica Jansson, överläkaren Martin Rödhalm, legitimerade sjuksköterskan Ann-Louise Custerson, f.d. riksdagsledamoten Eva Bengtsson, f.d. riksdagsledamoten Ulrik Nilsson, legitimerade läkaren Mats Erlandsson och särskilda utredaren Johan Edstav. Juristen Christian Mallengren har föredragit ärendet.

Susanne Billum

Christian Mallengren